

Raadsvoorstel

GEMEENTEBESTUUR

onderwerp Toekomst Museum van Bommel van Dam
raadsnummer 2013 55
collegevergadering d.d. 20 augustus 2013
raadsvergadering d.d. 25 september 2013
fatale termijn
programma Centrum Euregio: hoofdstad en vitaal hart
portefeuillehouder J. Teeuwen

team REWLE
steller YLAM Clevers
doorkiesnummer +31 77 3596797
e-mail y.clevers@venlo.nl
registratienummer 13-11288
datum 1 augustus 2013

Voorstel om te besluiten

Wij stellen uw raad voor om, in lijn met de nota Kansen voor cultuur, het amendement op de kadernota 2013 d.d. 28 juni 2012 (hervorming culturele infrastructuur), de resultaten van het onderzoek van Berns Museummanagement en de opbrengst van de raadsdiscussie van 10 april 2013, te besluiten:

1. Als tussenstap naar verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam, het transitiescenario verder inhoudelijk en financieel uit te werken door het opstellen van een ondernemingsplan, een huisvestingsplan, een plan voor collectiebeheer en een samenwerkingsplan met een partner, en de uitkomsten hiervan ter besluitvorming aan de raad voor te leggen in het voorjaar van 2014.
2. In het belang van de zorgvuldigheid als streefdatum voor verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam 1 januari 2016 aan te houden.

Burgemeester en wethouders van Venlo
de secretaris de burgemeester

Willemien Meijering

Antoin Scholten

Raadsvoorstel

Samenvatting (Verplicht, maximaal een half A4)

Uw raad staat voor de opgave een belangrijk besluit te nemen over de toekomst van een wezenlijk onderdeel van de culturele basisinfrastructuur van Venlo: het gemeentelijke Museum van Bommel van Dam. De centrale vraag hierbij is of Venlo een museum voor moderne kunst in stand wil houden en op welke wijze en tegen welke kosten de gemaakte keuze vormgegeven kan worden. Dit alles in het besef dat het gaat om een grote waarde voor de stad, zowel intrinsiek – het cultureel erfgoed in de vorm van de kunstcollectie – als de bijdrage die het museum levert aan de uitstraling van Venlo als aantrekkelijke centrumstad. De aanleiding om uw raad een besluit over de toekomst van het museum te laten nemen is de wens van uw raad om de verhouding kosten-baten van een museum voor moderne kunst in de stad efficiënter te maken, waarin u uw voorkeur heeft uitgesproken voor externe verzelfstandiging van het museum bij voorkeur door integrale overdracht aan een gedegen externe partij.

Op 10 april jl. heeft uw raad aan de hand van een raadsnotitie de resultaten van het onderzoek van Berns Museummanagement naar mogelijke toekomstscenario's voor Museum van Bommel van Dam oriënterend besproken en heeft u ons college uw zienswijze meegegeven. Wij hebben uw inbreng meegenomen bij het bepalen van ons standpunt over de te volgen route ten aanzien van de toekomst van het museum.

Wij delen de conclusie van Berns Museummanagement dat vier van de onderzochte scenario's niet passen binnen de relevante inhoudelijke, financiële en bestuurlijk-juridische kaders waarbinnen onze gemeente opereert. Wel stellen we vast dat op basis van de gegeven kaders externe verzelfstandiging (scenario 2) in combinatie met samenwerking met een partner (scenario 3) de beste oplossingsrichting is voor de toekomst. Echter, gelet op de huidige situatie waarin het museum zich bevindt is externe verzelfstandiging op dit moment nog niet verantwoord. Er is een tussenstap nodig (scenario 5) waarin het museum een transitieperiode ingaat waarin de koers van het museum fundamenteel wordt verlegd en de zwakke punten worden opgelost.

Duidelijk is dat verzelfstandiging van het museum vervolgens alleen verantwoord is als in de bedrijfsvoering verregaande samenwerking met een partner wordt opgezocht.

De beëindiging van het museum zien wij als een niet te verkiezen optie. In dat geval verliest Venlo een stedelijke voorziening en een pijler in de culturele basisinfrastructuur. Dit scenario is in bestuurlijk en juridisch opzicht zeer gecompliceerd en brengt grote negatieve effecten met zich mee zoals te verwachten aanzienlijke kosten van juridische procedures en schadevergoedingsregelingen, kapitaalvernietiging van museum en collecties van de stad, imagoschade voor de gemeente en veel negatieve publiciteit.

Uit de oordeelsvormende raadsvergadering van 10 april jl. hebben wij kunnen opmaken dat er brede steun is binnen uw raad voor behoud van het museum en de transitiegedachte in de aanloop naar externe verzelfstandiging, waarbij u de noodzaak tot samenwerking met een andere partner - voor de hand ligt het nabij gelegen Limburgs Museum - onderkent. U heeft uitdrukkelijk de wens uitgesproken dat het museum zakelijker en meer vraaggericht dient te opereren, en meer de verbinding met de stad dient te zoeken.

Wij stellen u voor in de aanloop naar externe verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam te kiezen voor het verder uitwerken van het transitiescenario, waarin koers wordt gezet in de door u gewenste richting.

Raadsvoorstel

Bijlagen (via bis en ter inzage)

Nr.	Naam	Datum
1.	Eindrapportage Toekomstscenario's Museum van Bommel van Dam (reg.nr.13-4483)	December 2012
2.	Informatiedocument, bijlage bij Eindrapportage Toekomstscenario's Museum van Bommel van Dam (reg.nr. 13-4484)	December 2012
3.	Raadsnotitie 2013-3 Toekomst Museum van Bommel van Dam (reg.nr. 13-3636)	Raad 10 april 2013

Onderbouwing

Algemene toelichting

1. Wat is kernopgave (Wat is de belangrijkste opdracht voor de gemeenteraad?)

Uw raad staat voor de opgave een belangrijk besluit te nemen over de toekomst van een wezenlijk onderdeel van de culturele basisinfrastructuur van Venlo: het gemeentelijke Museum van Bommel van Dam. De centrale vraag hierbij is of Venlo een museum voor moderne kunst in stand wil houden en op welke wijze en tegen welke kosten de gemaakte keuze vormgegeven kan worden. Dit alles in het besef dat het gaat om een grote waarde voor de stad, zowel intrinsiek – het cultureel erfgoed in de vorm van de kunstcollectie – als de bijdrage die het museum levert aan de uitstraling van Venlo als aantrekkelijke centrumstad. In 2012 heeft Berns Museummanagement in opdracht van de gemeente een uitgebreide studie gedaan naar het museum. Daarbij is naast een grondige analyse van de huidige situatie, een haalbaarheidsanalyse voor externe verzelfstandiging verricht en is een aantal toekomstscenario's op inhoudelijke, financiële en bestuurlijk-juridische consequenties uitgewerkt. De onderzoeksresultaten helpen een goede afweging over de toekomst van het museum te maken. Op 10 april jl. heeft uw raad aan de hand van een raadsnotitie (RN 2013-3) de onderzoeksresultaten en het advies van de onderzoeker oriënterend besproken en uw zienswijze hierover aan ons meegegeven. De kritische conclusies ten aanzien van het functioneren van het museum worden breed gedeeld; de koers van het museum zal ingrijpend moeten worden verlegd, zodanig dat de betekenis voor stad en regio wordt vergroot en er minder wordt geleund op gemeentelijke middelen. In dit raadsvoorstel stellen wij u voor te besluiten koers te zetten richting een museum nieuwe stijl met een toegevoegde waarde voor Venlo en met een zakelijke inslag.

2. Relatie met programma

In het programma Centrum Euregio zet Venlo onder meer in op het versterken van de aantrekkelijkheid van de stad met onderscheidende voorzieningen, met een focus op het centrum. Een belangrijke opgave is gelegen in de demografische ontwikkeling van onze stad en de regio. Venlo wil inzetten op het binnenhalen en –houden van jonge, liefst hoger opgeleide mensen, en op versterking van de positie in de (eu)regio, onder andere als koop-, cultuur- en verblijfsstad. Cruciale voorwaarde om dit te bereiken is een zekere mate van 'grootstedelijkheid'. Het museum voor moderne kunst speelt daarin uitdrukkelijk een rol. In de Nota 'Kansen voor cultuur! Cultuurbeleid gemeente Venlo 2011-2015' heeft u in relatie tot het Programma 'Centrum Euregio: hoofdstad en vitaal hart' besloten in te zetten op de ontwikkeling van Venlo als groene erfgoed- en museumstad. Museum van Bommel van Dam is als grootstedelijke cultuurdrager op museaal gebied een essentiële pijler in deze ontwikkeling.

3. Wat is het beoogde maatschappelijke resultaat (Wat wilt u bereiken?)

Het beoogde maatschappelijke resultaat is tweërlei, enerzijds gelegen in de intrinsieke waarde van de kunstcollectie en het bewaren hiervan voor het nageslacht, en anderzijds gelegen in het creëren van een aantrekkelijke, vitale stad om te wonen, leven, werken en bezoeken. De aanwezigheid van een museum voor moderne kunst draagt hier zichtbaar aan bij, daarom zetten we in op behoud van het museum onder de voorwaarde dat er een

koerswijziging plaatsvindt. Museum van Bommel van Dam dient de koers te verleggen naar een zakelijker museum voor moderne kunst waarbij de binding met de stad en de mensen die er wonen wordt versterkt.

4. **Waarom?** (Wat is de aanleiding om de raad hiervoor in stelling te brengen?)

De gedachte om het gemeentelijke Museum van Bommel van Dam te verzelfstandigen speelt al enige tijd in relatie tot de kerntakendiscussie binnen de gemeente. In het kader van de financiële taakstelling op cultuur heeft uw raad bij de behandeling van de Kadernota 2013 op 28 juni 2012 een amendement aangenomen waarin wordt gevraagd om een hervorming van de culturele infrastructuur o.a. door externe verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam.

5. **Afweging / argumentatie** (Welke politieke keuzevraagstukken dienen zich aan? Zijn er reële alternatieven? Welke belangenafweging moet daarbij door de raad worden gemaakt?)

Berns Museummanagement (BMM) heeft onderzoek verricht naar de door uw raad gewenste verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam. De onderzoeker concludeert op basis van een nulmeting, dat Museum van Bommel van Dam naast positieve punten ook veel zwakke punten kent, zowel inhoudelijk (collectie en programma diffuus, te veel aanbodgericht), qua publieksbereik (te weinig bezoekers, te eenzijdig profiel), organisatorisch (intern gericht, te weinig ondernemerschap, ambtelijke setting is beperkende factor), qua huisvesting (locatie is goed, maar gebouw is te klein en heeft te weinig uitstraling, depots zijn onder de maat), als financieel (te weinig eigen inkomsten). Het draagvlak voor het museum in stad en regio is volgens BMM te beperkt, ook bij de politiek.

BMM heeft de volgende scenario's tegen het licht gehouden:

- 1: De 0-optie d.w.z. het museum blijft onderdeel van de gemeentelijke organisatie
- 2: Externe verzelfstandiging van het museum
- 3: Samenwerking met een partnermuseum (bijv. het Limburgs Museum)
- 4: Beëindiging van de activiteiten en liquidatie van het museum
- 5: combinatie van 2 en 3 met transitiescenario als overgangsfase

De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek zijn:

- Museum van Bommel van Dam is een essentieel onderdeel van de culturele basisinfrastructuur van Venlo en zou behouden moeten blijven.
- Gemeente Venlo is verantwoordelijk voor de eigen kunstcollectie en de langdurige bruiklenen en is bestuurlijk en juridisch gebonden aan de aangegane (deels recentelijk herbevestigde) verplichtingen.
- Bij beëindiging van het museum heeft de gemeente een zwakke juridische positie, zijn de te verwachten kosten aanzienlijk, is er sprake van kapitaalvernietiging, en ontstaat er een vertrouwensbreuk tussen gemeentebestuur enerzijds en schenkers en bruikleengevers anderzijds. Gemeentebestuur loopt risico op imagoschade en negatieve publiciteit.
- Verzelfstandiging op termijn wordt geadviseerd, maar Museum van Bommel van Dam is nog niet klaar voor loskoppeling van de gemeentelijke organisatie; de kritische massa en de huidige verdien capaciteit zijn zeer gering en er zijn grote achterstanden. Het is noodzakelijk een transitiefase in te lassen waarin orde op zaken wordt gesteld op het gebied van huisvesting, collectiebeheer en

bedrijfsvoering.

- Indien het museum – nadat orde op zaken is gesteld – verzelfstandigd wordt is nauwe samenwerking met een partner noodzakelijk om de continuïteit te kunnen garanderen. Samenwerking met het dichtbij gelegen Limburgs Museum is daarbij een voor de hand liggende keuze.
- Het museum zal zich opnieuw moeten profileren waarbij de focus ligt op de toegevoegde waarde voor stad en regio en meer draagvlak.
- Het museum kan niet voortbestaan zonder een structurele gemeentelijke subsidie. Wel zijn er mogelijkheden tot besparingen en verbetering van de verdien capaciteit. Het museum móet hervormen en bijdragen aan de gemeentelijke bezuinigingstaakstelling op cultuur.

Om te komen tot een oplossing is gekeken naar een mogelijke combinatie van scenario's waarbij een overgangsfase wordt ingebouwd. Omdat het museum nu nog niet klaar is voor verzelfstandiging en te veel zwakke punten heeft om een aantrekkelijke samenwerkingspartner te kunnen zijn wordt een vijfde scenario, het transitie-scenario, voorgesteld. Dit scenario gaat ervan uit dat het museum zich eerst fundamenteel herbezint op zijn rol en orde op zaken stelt om vervolgens de stap naar externe verzelfstandiging te kunnen zetten. Deze verzelfstandiging kan alleen verantwoord gebeuren als op het gebied van bedrijfsvoering verregaand wordt samengewerkt met een partner, bij voorkeur het Limburgs Museum. Een stand alone-oplossing is voor een klein museum als van Bommel van Dam niet toekomstbestendig.

Deze tussenfase is noodzakelijk om de gesignaleerde zwakke punten zoveel mogelijk weg te werken en een nieuwe op de externe omgeving gerichte koers uit te kunnen zetten.

Ons college is van oordeel dat in het transitiescenario de volgende stappen nodig zijn:

- a. De missie en de producten van het museum zullen opnieuw worden geformuleerd. Daarbij zal vooral de toegevoegde waarde van het museum voor de stad centraal staan. De nieuwe visie wordt vertaald in een meerjarenondernemingsplan volgens een nieuw verdienmodel waarin wordt uitgegaan van een structurele vermindering van gemeentelijke kosten met uiteindelijk 25% in 2017. Dit is inclusief de taakstelling die de komende jaren op het museum rust, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Cultuur. Mogelijkheden tot besparingen c.q. het verhogen van de verdien capaciteit worden in het ondernemingsplan in beeld gebracht.
- b. Er zal serieus werk worden gemaakt van het aanbrengen van focus in de collectie binnen de juridische kaders en richtlijnen om het museum vanuit de nieuwe missie een scherper profiel te geven. Daarvoor wordt een apart collectieplan gemaakt.
- c. Er wordt een huisvestingsplan gemaakt gericht op de verbetering van het gebouw en het aanpakken van de depotproblematiek.
- d. De samenwerkingsmogelijkheden met een partner zullen nader in beeld worden gebracht.

De transitiefase begint met de concrete uitwerking van bovengenoemde aspecten die er op gericht zijn het museum qua bedrijfsvoering, collectiebeheer en huisvesting op orde te brengen. In het voorjaar van 2014 zullen wij uw raad het uitgewerkte transitieplan ter definitieve besluitvorming voorleggen.

Ons streven is er op gericht het museum op zo kort mogelijke termijn op verantwoorde

wijze te verzelfstandigen, echter om dit te kunnen realiseren zal aan een aantal voorwaarden voldaan dienen te zijn en daar is een redelijk tijdsbestek voor nodig. In het belang van de zorgvuldigheid stellen wij dan ook voor, als streefdatum voor verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam, 1 januari 2016 aan te houden.

6. Welke externe partners en adviesraden zijn erbij betrokken?

Met de provincie Limburg en het Limburgs Museum zijn oriënterende gesprekken gevoerd, met de gedachte om op termijn een samenwerking tussen Museum van Bommel van Dam en het Limburgs Museum te creëren, zodat een krachtig en efficiënt museumcluster kan worden gevormd. Wij blijven de komende periode met beide externe partijen in gesprek hierover.

7. Financiële paragraaf

De financiële consequenties voor de gemeente zijn afhankelijk van het scenario dat gekozen wordt. Wij stellen u voor te kiezen voor het transitiescenario als opmaat naar verzelfstandiging in 2016.

Enerzijds zal het museum meedelen in de taakstelling op cultuur, anderzijds dienen er – ongeacht het scenario dat gekozen wordt - zaken geregeld te worden die financiële implicaties hebben en verder dienen te worden uitgewerkt.

Stap 1: Transitie Museum van Bommel van Dam als opmaat naar samenwerking met partner en externe verzelfstandiging

De kosten in eerste aanleg waar we mee te maken hebben zijn de kosten voor het verder uitwerken van het transitie- en verzelfstandigingstraject. Deze worden geraamd op € 100.000 en zullen worden opgevangen binnen bestaande middelen.

Voor de transitie is het allereerst nodig de volgende zaken nader inhoudelijk en financieel uit te werken:

- Plan maken voor herprofilering museum (waaronder collectieafstoting).
- Ondernemingsplan 2013-2017 opstellen inclusief exploitatieplan.
- Huisvestings- en financieringsplan maken, gericht op upgrading gebouw en depotsituatie.

Als de financiële consequenties concreet zijn gemaakt dienen deze binnen de integrale afweging van de kadernota 2015 te worden meegenomen. Daartegen dient te worden afgezet dat voor het museum als uitgangspunt een taakstelling van € 300.000 wordt gehanteerd, uiterlijk te realiseren in 2017. Deze taakstelling is inclusief gemeentelijke overhead en inclusief de bestaande taakstelling die op het museum rust, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2013-2016.

Stap 2: Samenwerking met andere museale partner en externe verzelfstandiging

Zaken die dienen te gebeuren om tot samenwerking en verzelfstandiging te komen:

- 1) Bedrijfsvoering moet op orde zijn (uitkomst ondernemingsplan); er moet worden uitgegaan van een structurele (meerjarige) subsidierelatie van de gemeente met de stichting.
- 2) Geen achterstanden meer in onderhoud gebouw, depots en collecties die een risico voor het museum vormen: € PM (uitkomst huisvestingsplan en collectieplan)
- 3) Bij externe verzelfstandiging dient rekening te worden gehouden met de volgende

Raadsvoorstel - onderbouwing

financiële consequenties:

- structurele kosten overhead (geraamd op € 102.000 p.j.)
- incidentele kosten (geraamd op € 226.000) plus de kosten voor een sociaal plan die op dit moment € PM worden geraamd.

Samenwerking met het Limburgs Museum ligt het meest voor de hand, zowel inhoudelijk als praktisch. Samenwerking vergt nadere onderzoek van beide museumdirecties, te beginnen met de inhoud: gezamenlijke programmering en ruimtelijke samenwerking bij grotere tentoonstellingen. Daaraan gekoppeld marketing, pr en sales en fondsenwerving. Vervolgens kan deze samenwerking steeds verder worden uitgebouwd. Verregaande samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering kan op termijn een win-win situatie voor beide musea opleveren.

8. Risicoparagraaf (welke risico's spelen een rol bij de besluitvorming?)

Wel of geen risico

Wel of niet Toelichting bij de argumentatie

Juridische aspecten en wettelijk kader

Financiële risico's en aspecten

Economische risico's

Maatschappelijke risico's

Exploitatie, realisatie, ontwikkeling,
beheer, bouw- en planschade

Afbreukrisico's en mogelijke
contractschade (in relatie tot externe partners)

Overige strategische risico's

Toelichting (Benoem de relevante, strategische risico's)

De risico's zijn scenario-afhankelijk. De risico's per scenario zijn toegelicht in de bijgevoegde raadsnotitie 2013-3 en de 'Eindrapportage Toekomstscenario's Museum van Bommel van Dam'.

In deze fase van besluitvorming waarin wordt voorgesteld het transitie-scenario nader uit te werken spelen deze risico's nog niet.

9. Vervolgprocedure voor de raad

Uw raad neemt nu een cruciaal inhoudelijk besluit over de koers die u met Museum van Bommel van Dam wilt varen. In het transitiescenario worden de inhoudelijke en financiële aspecten met betrekking tot de toekomstige exploitatie, het verbeteren van de huisvesting en het collectiebeheer en samenwerking nader uitgewerkt. In het voorjaar van 2014 leggen wij u deze uitwerking ter besluitvorming voor. Eventuele financiële gevolgen dienen te worden meegenomen in de integrale afweging bij de besluitvorming over de kadernota 2015.

Raadsbesluit

GEMEENTEBESTUUR

onderwerp Toekomst Museum van Bommel van Dam
raadsnummer 2013 55
raadsvergadering d.d. 25 september 2013

team REWLE
steller YLAM Clevers
doorkiesnummer +31 77 3596797
e-mail y.clevers@venlo.nl
datum 29 juli 2013

De raad van de gemeente Venlo;

gelezen het voorstel van het college van 20 augustus 2013, registratienummer 13-11288;
gezien de onderzoeksrapporten en het advies van Berns Museummanagement d.d.
december 2012;
gelet op het raadsamendement van 28 juni 2012 waarin de raad kiest voor hervorming van
de culturele infrastructuur;
overwegende dat

- het museum voor moderne kunst een wezenlijk onderdeel is van de culturele basisinfrastructuur van Venlo;
- de gemeente Venlo wil inzetten op het binnenhalen en –houden van jonge, liefst hoger opgeleide mensen, en op versterking van de positie in de (Eu)regio, onder andere als koop-, cultuur- en verblijfsstad, waarbij een zekere mate van grootstedelijkheid een voorwaarde is en waarin het museum voor moderne kunst een rol vervult;
- in de Nota 'Kansen voor cultuur! Cultuurbeleid gemeente Venlo 2011-2015' in relatie tot 'Centrum Euregio: hoofdstad en vitaal hart' besloten is in te zetten op de ontwikkeling van Venlo als groene erfgoed- en museumstad, waarin Museum van Bommel van Dam als grootstedelijke cultuurdrager op museaal gebied een belangrijke pijler is;

besluit om:

1. Als tussenstap naar verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam, het transitiescenario verder inhoudelijk en financieel uit te werken door het opstellen van een ondernemingsplan, een huisvestingsplan, een plan voor collectiebeheer en een samenwerkingsplan met een partner, en de uitkomsten hiervan ter besluitvorming aan de raad voor te leggen in het voorjaar van 2014.
2. In het belang van de zorgvuldigheid als streefdatum voor verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam 1 januari 2016 aan te houden.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 25 september 2013.

De griffier

De voorzitter

Geert van Soest

Antoin Scholten